

Project Springzaad

Samen werken aan meer ruimte voor natuur en kinderen

In 2003 is in het kader van de Regeling Draagvlak Natuur aan Stichting Oase subsidie toegekend voor het project Springzaad (2004-2006). Met dit *eindverslag* willen we inzicht geven in de ervaringen en resultaten van dit project.

Overzicht van de uitgevoerde activiteiten

1. Internationale oriëntatie

Een van de voorwaarden voor subsidietoekenning was dat we ons *internationaal* dienden te oriënteren. Een voorwaarde waar we graag aan voldeden, omdat we in het verleden al ervaren hadden dat men in meerdere landen al veel ervaring had opgedaan met het creëren van school- en speelterreinen, waar kinderen op een spontane of geplande manier de natuur kunnen ontdekken en beleven. Vooral daar waar we samen met de sleutelfiguren ter plekke de buitenruimten van scholen en kinderdagverblijven en natuurrijk ingerichte speelterreinen bezochten was sprake van ‘gouden momenten’. We verzamelden er de nodige achtergrondinformatie, maakten vele foto’s, waren ook verrast door de gastvrijheid en het vertrouwen. In de eerste tussenrapportage (begin 2005) beschreven we onze ervaringen in Zwitserland, Noordrijn-Westfalen en de stad Freiburg. In 2005 (zie tweede tussenrapportage)

bezochten we natuurrijke school- en speelterreinen in Beieren, Berlijn en – nu met een groep ontwerpers e.d. - Freiburg. In 2006 organiseerden we een tweedaagse excursie in het kader van Springzaad naar België. We bezochten er verschillende schoolterreinen en een speelbos en hadden er ook ontmoetingen met Belgische collega's van organisaties die vergelijkbaar bezig zijn met het stimuleren van een 'groene omgeving voor kinderen'.

In september reisden we naar Engeland. We werden er ontvangen door onze collega's van 'Learning through landscapes'(LtL) en bezochten er diverse schoolterreinen die door deze organisatie aanbevolen werden. Hieronder ook Coombes School in Reading; een prachtig voorbeeld van een school die al meer dan dertig jaar ervaring heeft met het gebruik en het beheer van een natuurrijke schoolomgeving. De vroegere directeur van deze school, Susan Humphries is mede-oprichter van LtL en een zeer bevolgen persoonlijkheid. Zij nam uitgebreid de tijd ons alle delen van het terrein te laten zien en liet ons ook intensief – samen met de kinderen - ervaren hoe rijk de (natuur-)belevingsmogelijkheden er zijn.

Veel leerden we ook van een studiereis naar Marokko die we in april 2006 maakten. We bezochten er verschillende scholen, waar niet alleen grote schooltuinen waren, maar ook aandacht was voor natuur. Maar interessanter nog was voor ons dat veel van de elementen die wij in West-Europa hadden gezien op school- en speelterreinen (wilgenbouwsels, lemen ovens e.d) daar nog 'gewoon' waren. Kinderen er zo beschouwd in een heel wat natuurrijkere omgeving opgroeien dan in Nederland. Er bestaat uitwisseling tussen scholen in Marokko, Turkije en andere landen waar 'nieuwe Nederlanders' vandaan komen en Nederlandse scholen. We maakten in Marokko ook kennis met organisaties als Stichting Kantara en Ecokids die de initiatiefnemers zijn van deze uitwisseling.

Andere mensen uit ons Springzaad-netwerk bezochten o.a. verschillende projecten en conferenties in Scandinavië en Italië (Reggio Emilia). Via internet hebben we ook met andere landen contact gezocht (o.a Oostenrijk).

Opmerking: slechts een deel van de uren die vallen onder de activiteit ‘contacten buitenland’ zijn onder deze noemer in de urenverantwoording opgenomen. Vaak was de relatie met de activiteit ‘koffertje’ of ‘handboek’ dusdanig direct dat de betreffende uren daar zijn vermeld.

Activiteiten in Nederland

Ook in Nederland bezochten we vele scholen, kinderdagverblijven en speelterreinen, letterlijk van Texel tot Maastricht om er informatie te verzamelen en foto's te maken voor boek en koffertje. We organiseerden t.b.v de deskundigheidbevordering en de uitwisseling van informatie en ervaringen binnen het Springzaad-netwerk ook verschillende studiedagen, workshops en (meerdaagse) excursies. Dit waren evenzovele gelegenheden, om ook onze eigen kennis te verdiepen en foto's te maken van geslaagde praktijk. Niet alleen de excursies en de workshops, maar ook de studiedagen vonden plaats op inspirerende plekken, zoals b.v. de studiedag met als thema 'stap voor stap' (ook een hoofdstuk in het boek). Deze studiedag vond in november 2006 plaats op de PABO Edith Stein in Hengelo, waar een 'natuureducatief erf' is aangelegd op basis van adviezen van Stichting Oase/Springzaad.

Naast deze door ons zelf georganiseerde activiteiten waar iedereen uitgenodigd was die zich aangemeld had voor de Springzaad-nieuwsbrief (verscheen 2 maal per jaar) verzorgden we ook workshops/lezingen voor b.v. de jaarlijkse Jenaplanconferentie.

Veel aandacht hebben we ook besteed aan de activiteit 'ondersteuning leden kerngroep en netwerk'. Dat varieerde van het coachen van een groep docenten en studenten van PABO De Driestar in Gouda, enthousiasmerende gesprekken en (soms) het langdurig begeleiden van

schoolteams e.d. die hun omgeving natuur- en kindvriendelijker in willen richten, meedenken in de ontwerp- en aanlegfase van projecten van netwerkleden, (mede-)begeleiden van een onderzoek naar de waarde van schoolnatuurtuinen (Alterra), tot het leveren van foto's voor powerpointpresentaties, brochures en folders. Het uitbouwen van het beeldarchief en het toegankelijk maken van documenten waren ondersteunende activiteiten, waarvan we dankbaar gebruikmaakten bij het realiseren van het koffertje en het boek.

Mate waarin de verrichte activiteiten hebben bijgedragen aan de geplande doelstellingen

De kennis en ervaring die we opdeden bij alle contacten in binnen- en buitenland zijn verwerkt in het boek (aparte hoofdstukken per land) en de foto's die we maakten vormden een belangrijke basis voor de collages in de ideeënkoffer en de illustraties in het boek.

Het uiteindelijke doel van dit project was (en blijft) er voor te zorgen dat er meer ruimte komt voor natuur en kinderen op alle daarvoor geschikte lokaties. Daarvoor is het op de eerste plaats nodig dat mensen op ideeën gebracht worden. We hebben vele malen gezien dat de collages (samen met de bijbehorende verhalen) bij schoolteams e.d. dit effect hadden, zowel bij bezoeken van deze teams op ons adres als b.v. op conferenties e.d. Vaak gaat er dan nog wel enige tijd overheen voordat er concreet iets gebeurt. Eerst moet het draagvlak vergroot worden, een goede ontwerper gevonden worden (kunnen wij bij bemiddelen), de financiering rondkomen etc. Maar de eerste concrete resultaten zijn zichtbaar en bemoedigend.

Er zijn momenteel meerdere series van de collages in omloop. Met enthousiaste reacties van de betreffende 'multiplicatoren', werkzaam bij nme-centra en PABO's. Het koffertje ontwikkelt zich verder: we zijn nu bezig om een andere presentatievorm te zoeken. Het boek zal hoogstwaarschijnlijk worden gepresenteerd in kasteel Groeneveld op 18 oktober a.s. Op deze dag 'verzilveren' we een bijzonder cadeau van het ministerie van LNV (ter gelegenheid van de uitreiking van de Bronzen Spreeuw, de Heimans- en Thijsseprijs 2006, aan stichting Oase). Op deze dag willen we aan een daarvoor speciaal uitgenodigd publiek (in het thema geïnteresseerde ambtenaren en beleidsmakers) de vele mogelijkheden laten zien voor natuurrijk spelen en leren, en hen in contact brengen met de mensen die daar vanuit hun vak een praktische invulling aan kunnen geven. Van deze dag en vooral ook van dit boek

verwachten we een stevige impuls voor het bereiken van onze hoofddoelstelling: meer ruimte scheppen voor natuur en kinderen. Dat de uitgave van dit boek geschiedt bij Uitgeverij Jan van Arkel (die ook de mede door het ministerie van LNV gefinancierde vertaling van het boek 'Last child in the woods' van Richard Louv uitgeeft) draagt bij aan onze positieve verwachting. In deze Amerikaanse bestseller wordt de noodzaak om de natuur dichterbij de kinderen te brengen zeer aannemelijk gemaakt. Ons boek is hierop een op de Nederlandse situatie gebaseerd, concreet antwoord.

Door de aard van de producten die het project Springzaad heeft opgeleverd zullen de meeste resultaten de komende jaren pas tot uiting kunnen komen. Maar de eerste concrete resultaten van omgevormde terreinen bij scholen, kinderdagverblijven en speelterreinen - en te zien hoe de kinderen daarvan genieten - geven ons de moed om ook na afloop van dit project gewoon door te gaan met dit werk.

Opgedane kennis en informatie

Alle geplande activiteiten in het kader van dit project bleken zinvol, maar door ziekte van de beoogde persoon hebben wij het inventariseren van de geslaagde praktijkvoorbeelden in binnen- en buitenland grotendeels zelf uitgevoerd. Hierdoor verviel de activiteit 'inventarisatiebegeleiding'. Uiteraard betekende dit wel dat wij zelf veel meer tijd besteed hebben aan het bezoeken van de betreffende projecten dan van te voren gepland. Het aantal uren dat wij aan het project besteed hebben is hierdoor bijna twee maal zo hoog geworden als van te voren beraamd. Wij beseffen dat dit niet kan leiden tot een hoger subsidiebedrag. Desalniettemin beschouwen wij ook al die extra uren als zeer waardevol voor ons werk voor Springzaad in de toekomst en hebben we dus niet het idee dat we tijd 'kwijt' zijn. Wel is het zo dat daardoor het tijdschema niet volgens planning gehaald kon worden.

Wij hebben van dit project zeer veel geleerd, zijn nog enthousiaster geworden dan we al waren voor dit thema, hebben waardevolle (buitenlandse) contacten gelegd of verstevigd. Een van de dingen die we ontdekten tijdens dit project was dat het bij veel betrokkenen niet aan goede wil ontbreekt, maar wel aan de specifieke kennis die nodig is voor b.v. het ontwerp van een natuurspeeltuin of het gebruik (bij verschillende lessen) van een natuurrijke schoolomgeving. Dit zijn slechts twee voorbeelden. Vorig jaar hebben we naar aanleiding van deze constatering een aanvraag voor een programmasubsidie ingediend (en verkregen), ook in het kader van de Regeling Draagvlak Natuur onder de titel Elyseum.